

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deveto vijeće)

3. veljače 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Sudska nadležnost i izvršenje sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Članak 7. točka 1. podtočka (b) druga alineja – Posebna nadležnost u stvarima povezanim s ugovorom – Pojam ‚mjesto izvršenja konkretne obveze‘ – Ugovor o pružanju usluga – Zračni prijevoz – Let za koji je karakteristična jedinstvena potvrđena rezervacija, koji su u više dijelova izvršila dva različita zračna prijevoznika – Uredba (EZ) br. 261/2004 – Opća pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku – Članak 7. – Pravo na odštetu – Kašnjenje na prvom dijelu leta – Tužba za odštetu protiv zračnog prijevoznika odgovornog za taj prvi dio leta pred sudom u mjestu njegova dolaska”

U predmetu C-20/21,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka), odlukom od 26. studenoga 2020., koju je Sud zaprimio 13. siječnja 2021., u postupku

JW,

HD,

XS

protiv

LOT Polish Airlines,

SUD (deveto vijeće),

u sastavu: S. Rodin, predsjednik vijeća, J.-C. Bonichot i O. Spineanu-Matei (izvjestiteljica), suci,

nezavisna odvjetnica: L. Medina,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

* Jezik postupka: njemački

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za XS, HD, JW, J.-C. Woicke, *Rechtsanwalt*,
- za LOT Polish Airlines, C. Hess, *Rechtsanwältin*,
- za Europsku komisiju, M. Heller i S. Noë, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 7. točke 1. podtočke (b) druge alineje Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između triju putnika, osoba JW, HD i XS, s jedne strane, i zračnog prijevoznika LOT Polish Airlines, s druge strane, u vezi s plaćanjem odštete zbog kašnjenja leta.

Pravni okvir

Uredba br. 1215/2012

- 3 Uvodne izjave 15. i 16. Uredbe br. 1215/2012 glase:
  - „(15) Pravila o nadležnosti trebala bi biti što je moguće više predvidiva i zasnovana na načelu da se nadležnost općenito temelji na domicilu tuženika. Nadležnost bi uvijek trebala postojati na temelju toga, osim u nekim točno određenim slučajevima u kojima glavni predmet spora ili autonomija stranaka jamče drukčije [poveznice]. Samostalno se mora utvrditi domicil pravne osobe, kako bi se zajednička pravila učinila transparentnijima i izbjegli sukobi nadležnosti.
  - (16) Pored domicila tuženika, trebale bi postojati alternativne osnove nadležnosti temeljene na uskoj povezanosti između suda i tužbe ili zbog olakšavanja pravilnog sudovanja. Postojanje uske povezanosti trebalo bi osigurati pravnu sigurnost i spriječiti mogućnost da tuženik bude tužen pred sudom države članice u vezi kojeg mu nije bilo moguće razumno predvidjeti. [...]”
- 4 U odjeljku 1. poglavlja II. te uredbe, naslovljenom „Opće odredbe”, članak 4. točka 1. glasi kako slijedi:

„Podložno ovoj Uredbi, osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice.”

- 5 Članak 7. te uredbe, koji se nalazi u njezinu odjeljku 2. poglavlja II., naslovljen „Posebna nadležnost”, propisuje:

„Osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici:

1. (a) u stvarima povezanim s ugovorom, pred sudom mjesta izvršenja konkretne obveze.
- (b) za potrebe ove odredbe, te ako nije drukčije dogovoreno, mjesto izvršenja konkretne obveze je:
  - u slučaju prodaje robe, mjesto u državi članici u kojoj je roba dostavljena ili trebala biti dostavljena sukladno ugovoru,
  - u slučaju pružanja usluga, mjesto u državi članici u kojoj su usluge pružene ili trebale biti pružene sukladno ugovoru;

[...]

[...]”

Uredba (EZ) br. 261/2004

- 6 Članak 7. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL 2004., L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21. i ispravak SL 2019., L 119, str. 202.), naslovljen „Pravo na odštetu”, u točki 1. glasi:

„Pozivanjem na ovaj članak, putnici ostvaruju pravo na odštetu u iznosu od:

- (a) 250 EUR za sve letove dužine 1500 km ili kraće;
- (b) 400 EUR za sve letove unutar Zajednice, duže od 1500 km i za sve druge letove dužine između 1500 km i 3500 km;
- (c) 600 EUR za sve letove koji ne spadaju pod točke (a) ili (b).

U određivanju udaljenosti, kao baza se uzima mjesto [krajnjeg] odredišta na koje će, zbog uskraćivanja ukrcanja ili otkazivanja leta, putnici stići s određenim vremenskim zakašnjenjem u odnosu na vrijeme dolaska predviđenim redom letenja.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 7 Tužitelji u glavnom postupku izvršili su jedinstvenu rezervaciju kod zračnog prijevoznika Lufthansa AG za let, predviđen za 27. travnja 2019., iz Varšave (Poljska) do Maléa (Maldivi) s presjedanjem u Frankfurtu na Majni (Njemačka).

- 8 Prvi dio tog leta, od Varšave do Frankfurta na Majni, izvršilo je društvo LOT Polish Airlines. Zbog zakašnjelog polijetanja tužitelji u glavnom postupku su sa zakašnjenjem sletjeli u Frankfurt na Majni te su propustili svoj povezni let za Malé, koji je obavljala Lufthansa. Na svoje konačno odredište, u Malé, tužitelji su stigli tek sa zakašnjenjem od više od četiri sata.
- 9 Tužitelji u glavnom postupku su na temelju Uredbe br. 261/2004 od Amtsgerichta Frankfurt (Općinski sud u Frankfurtu, Njemačka) zatražili da društvu LOT Polish Airlines naloži plaćanje odštete u iznosu od 600 eura svakome od njih, s obzirom na to da je udaljenost između Varšave i Maléa veća od 3500 kilometara, i naknadu njihovih odjetničkih troškova.
- 10 Presudom od 29. travnja 2020. taj je sud odbacio taj zahtjev kao nedopušten jer, s obzirom na odredbe Uredbe br. 1215/2012, kako ih je protumačio Sud, on nije nadležan za odlučivanje u sporu jer ni mjesto polaska ni mjesto dolaska leta, predviđeni predmetnim ugovorom o prijevozu, nije spadalo u njegovu nadležnost.
- 11 Tužitelji u glavnom postupku su protiv te presude podnijeli žalbu sudu koji je uputio zahtjev, Landgerichtu Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni, Njemačka). Prema njihovu mišljenju prvostupanjski sud svoju međunarodnu nadležnost može temeljiti na članku 7. točki 1. podtočki (b) Uredbe br. 1215/2012. Okolnost da su Varšava i Malé mjesta izvršenja obveze koja proizlazi iz navedenog ugovora o prijevozu ne isključuje mogućnost da postoje druga mjesta koja se također mogu smatrati mjestima izvršenja te obveze u smislu te odredbe.
- 12 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je Amtsgericht Frankfurt (Općinski sud u Frankfurtu) međunarodno nadležan za rješavanje spora koji se pred njim vodi na temelju članka 7. točke 1. podtočke (b) Uredbe br. 1215/2012 samo ako se mjesto dolaska prvog dijela predmetnog leta, odnosno Frankfurt na Majni, može smatrati „mjestom izvršenja” obveze koja proizlazi iz predmetnog ugovora o prijevozu.
- 13 U tim je okolnostima Landgericht Frankfurt am Main (Zemaljski sud u Frankfurtu na Majni) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„Trebali li članak 7. točku 1. podtočku (b) Uredbe [1215/2012] tumačiti na način da u slučaju leta za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji je podijeljen na dva ili više dijelova, mjesto izvršenja u smislu te odredbe može biti i mjesto dolaska prvog dijela leta, kada prijevoz na tim dijelovima leta izvršavaju dva različita zračna prijevoznika i kada se tužba za odštetu na temelju Uredbe [br. 261/2004] temelji na kašnjenju prvog dijela leta i usmjerena je protiv zračnog prijevoznika koji je zadužen za izvršenje tog prvog dijela leta?”

O prethodnom pitanju

- 14 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 7. točku 1. podtočku (b) drugu alineju Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da se u slučaju leta za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji je podijeljen na dva ili više dijelova leta koji izvršavaju dva različita zračna prijevoznika, kada se tužba za odštetu, podnesena na temelju Uredbe br. 261/2004, temelji na kašnjenju prvog dijela leta koje je uzrokovano zakašnjelim polijetanjem i usmjerena je protiv zračnog prijevoznika koji je zadužen za izvršenje tog prvog dijela leta, mjesto dolaska može smatrati „mjestom izvršenja” u smislu te odredbe.

- 15 Uvodno valja pojasniti da je tužba u glavnom postupku obuhvaćena pojmom „stvari povezane s ugovorom” u smislu članka 7. točke 1. podtočke (a) Uredbe br. 1215/2012. Naime, što se tiče tumačenja članka 5. točke 1. podtočke (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.), koje se može primijeniti na ekvivalentne odredbe iz članka 7. točke 1. podtočke (a) Uredbe br. 1215/2012, Sud je presudio da pojam „stvari povezane s ugovorom” obuhvaća tužbu putnika u zračnom prometu za odštetu zbog znatnog kašnjenja izravno povezanog leta koja je na temelju Uredbe br. 261/2004 usmjerena protiv zračnog prijevoznika koji nije stranka ugovora sklopljenog s dotičnim putnikom (presuda od 7. ožujka 2018., *flightright i dr.*, C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, t. 65.), što je slučaj s društvom LOT Polish Airlines u ovom slučaju.
- 16 U skladu s člankom 7. točkom 1. podtočkom (a) Uredbe br. 1215/2012, osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici u stvarima povezanim s ugovorom, pred sudom mjesta izvršenja konkretne obveze. Za potrebe primjene te odredbe, u članku 7. točki 1. podtočki (b) drugoj alineji te uredbe navodi se da je, osim ako nije drukčije ugovoreno, u pogledu pružanja usluga to mjesto mjesto u državi članici u kojoj su, na temelju ugovora, usluge pružene ili trebale biti pružene.
- 17 Iz sudske prakse Suda proizlazi da, u slučaju više mjesta pružanja usluga u različitim državama članicama, „mjestom izvršenja” načelno valja smatrati mjesto koje osigurava najužu poveznicu između predmetnog ugovora i nadležnog suda, pri čemu se ta najuža poveznica provjerava, u pravilu, u mjestu glavnog pružanja usluga. Ono se mora odrediti, koliko je to moguće, iz odredaba samog ugovora (presuda od 7. ožujka 2018., *flightright i dr.*, C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, t. 67. i navedena sudska praksa).
- 18 U tom pogledu, kada je riječ o izravnom letu između dviju država članica koji je izvršio zračni prijevoznik suugovaratelj dotičnog putnika, Sud je presudio da se mjesto polaska i mjesto dolaska zrakoplova moraju jednako smatrati mjestima glavnog pružanja usluga koje su predmet ugovora o zračnom prijevozu, što znači da je na temelju članka 7. točke 1. podtočke (b) druge alineje Uredbe br. 1215/2012 za postupanje povodom tužbe za odštetu na temelju tog ugovora o prijevozu i Uredbe br. 261/2004 nadležan sud, prema izboru tužitelja, koji je mjesno nadležan za mjesto polaska ili mjesto dolaska zrakoplova, kao što su to mjesta koja su ugovorena u navedenom ugovoru (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2009., *Rehder*, C-204/08, EU:C:2009:439, t. 43. i 47.).
- 19 Nastavno na tu sudsku praksu, što se tiče izravno povezanog leta, za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji je podijeljen na dva ili više dijelova koji izvršavaju dva različita zračna prijevoznika, Sud je također presudio da se „mjesto izvršenja” u smislu te odredbe može sastojati i od mjesta polaska prvog dijela leta (rješenje od 13. veljače 2020., *flightright*, C-606/19, EU:C:2020:101, t. 36.) i od mjesta dolaska posljednjeg dijela leta (presuda od 7. ožujka 2018., *flightright i dr.*, C-274/16, C-447/16 i C-448/16, EU:C:2018:160, t. 73.), i to neovisno o pitanju je li tužba za odštetu podnesena na temelju Uredbe br. 261/2004 usmjerena protiv zračnog prijevoznika koji je zadužen za izvršenje predmetnog dijela leta ili protiv suugovaratelja dotičnog putnika, koji nije taj prijevoznik.
- 20 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da je tužba za odštetu podnesena samo zbog zakašnjelog polijetanja u mjestu polaska prvog dijela leta na koji se odnosi ugovor o zračnom prijevozu o kojem je riječ u glavnom postupku. To mjesto odgovara

jednom od glavnih mjesta pružanja usluga koje su predmet tog ugovora i stoga osigurava usku poveznicu koja se zahtijeva pravilima o posebnoj nadležnosti iz članka 7. točke 1. Uredbe br. 1215/2012 između navedenog ugovora i suda na čijem se području nalazi navedeno mjesto.

- 21 Međutim, sud koji je uputio zahtjev pita se može li mjesto slijetanja tog prvog dijela leta opravdati njegovu nadležnost na temelju članka 7. točke 1. podtočke (b) druge alineje Uredbe br. 1215/2012.
- 22 U tom pogledu valja primijetiti da je, kao što je to navedeno u točki 17. ove presude, u slučaju kad se usluge pružaju u više mjesta u različitim državama članicama mjesto koje osigurava najužu poveznicu između predmetnog ugovora i nadležnog suda, posebno, mjesto u kojem na temelju tog ugovora treba obaviti glavno pružanje usluga (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2009., Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, t. 38.).
- 23 Iz te sudske prakse i osobito uporabe izraza „posebno” proizlazi da su mjesta glavnog pružanja usluga, za koja je utvrđeno da su istodobno mjesto prvog polaska i mjesto konačnog odredišta leta, samo netaksativan primjer mjesta u kojima takva poveznica može postojati. Naime, ne može se unaprijed isključiti da, s obzirom na posebne uvjete ugovora o zračnom prijevozu, druge usluge osim onih koje se pružaju u mjestu prvog polaska i konačnog odredišta leta mogu, ovisno o slučaju, opravdati nadležnost sudova različitih od onih na čijem se području nalaze ta mjesta, odnosno, sudova mjesta zaustavljanja, za odlučivanje o tužbi za odštetu podnesenoj na temelju Uredbe br. 261/2004.
- 24 U ovom slučaju sud koji je uputio zahtjev ne navodi elemente ugovora kojima bi se, u svrhu postupovne ekonomije, moglo opravdati postojanje dovoljne povezanosti između činjenica iz glavnog postupka i njegove nadležnosti. U nedostatku takvih naznaka, „mjesto izvršenja” u smislu članka 7. točke 1. podtočke (b) druge alineje Uredbe br. 1215/2012 stoga može biti mjesto polaska prvog dijela leta, kao jednog od mjesta glavnog pružanja usluga koje su predmet ugovora o zračnom prijevozu o kojem je riječ u glavnom postupku.
- 25 Taj zaključak zadovoljava cilj blizine i dobrog sudovanja iz uvodne izjave 16. Uredbe br. 1215/2012, s obzirom na to da je Sud već presudio da u slučaju izravno povezanog leta za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji obuhvaća više dijelova, mjesto polaska prvog dijela leta osigurava blisku poveznicu, koja se želi postići pravilima o posebnoj nadležnosti iz članka 7. točke 1. Uredbe br. 1215/2012, između ugovora o zračnom prijevozu i nadležnog suda (vidjeti u tom smislu rješenje od 13. veljače 2020., flightright, C-606/19, EU:C:2020:101, t. 31.).
- 26 On je također u skladu s načelom predvidljivosti pravila o nadležnosti predviđenih Uredbom br. 1215/2012 jer se njime omogućuje tužitelju i tuženiku da sudove mjesta polaska prvog dijela leta odrede, kako je to navedeno u ugovoru o zračnom prijevozu, kao sudove kojima je moguće podnijeti tužbu za odštetu na temelju Uredbe br. 261/2004.
- 27 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 7. točku 1. podtočku (b) drugu alineju Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se u slučaju leta za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji je podijeljen na dva ili više dijelova leta koji izvršavaju različiti zračni prijevoznici, kada se tužba za odštetu, podnesena na temelju Uredbe br. 261/2004, temelji isključivo na kašnjenju prvog dijela leta koje je uzrokovano zakašnjelim polijetanjem i usmjerena je protiv zračnog prijevoznika koji je zadužen za izvršenje tog prvog dijela leta, njegovo mjesto dolaska ne može smatrati „mjestom izvršenja” u smislu te odredbe.

Troškovi

- 28 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (deveto vijeće) odlučuje:

Članak 7. točku 1. podtočku (b) drugu alineju Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da se u slučaju leta za koji je karakteristična potvrđena jedinstvena rezervacija za cjelokupno putovanje i koji je podijeljen na dva ili više dijelova leta koji izvršavaju različiti zračni prijevoznici, kada se tužba za odštetu, podnesena na temelju Uredbe br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91, temelji isključivo na kašnjenju prvog dijela leta koje je uzrokovano zakašnjelim polijetanjem i usmjerena je protiv zračnog prijevoznika koji je zadužen za izvršenje tog prvog dijela leta, njegovo mjesto dolaska ne može smatrati „mjestom izvršenja” u smislu te odredbe.

Potpisi